1928 – 1980 YILLARI ARASI DİL ÇALIŞMALARI[*]

LANGUAGE STUDIES BETWEEN YEARS 1928 – 1980

ÖZET

Bu çalışmamızda 1928 – 1980 yılları arasındaki önemli dil faaliyetleri üzerinde durulmuş, bu faaliyetler detaylı olarak ve kronolojik sıra takip edilerek anlatılmıştır. Dil Devrimi çerçevesinde Harf İnkılâbı'ndan, Soyadı Kanunu'ndan, dili özleştirme çalışmalarından, dil anketlerinden, Kılavuzlardan, dil kurultaylarından, yeni kelime türetme faaliyetlerinden, terim çalışmalarından, dilcilerin görüş ayrılıklarından, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'nun kuruluş amaçlarından bahsedilmiş, bu önemli döneme ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *yeni kelimeler, harf devrimi, dilde yenileşme.*

ABSTRACT

This study focused on the important language activities between years 1928 – 1980. These activities are described in detailed chronological order. Within the 'Language Revolution', the study mentioned about 'Alphabet Revolution', 'Surname Law', purifying language studies, language surveys, guidebooks and congresses of language. Also the study mentioned about activities of deriving new words, studies of terms, dissidence of linguists, founding principles of the 'Turkish Language Association' and the 'Turkish Historical Society'. This study tried to shed light on this important period.

Key Words*: new words, alphabet revolution, language reform.*

Tanzimat döneminin en önemli konularından biri, yazı dilinin sadeleştirilmesi olmuştur. Tanzimat devri yazarları Türkçe'nin bilim ve edebiyat dili olarak yeni bir hüviyete girmesi gerektiği üzerinde ısrarla durmuşlardır. Şinasi, Namık Kemal, Ali Suâvi ve Ahmet Midhat, "konuşma diliyle yazma" fikrini ileri sürmüşlerdir. Ayrıca Ziya Paşa, Muallim Naci, Necip Âsım, Şemseddin Sami ve Süleyman Paşa gibi Tanzimat aydınları da dilde sadeleşmenin önemini ve gereğini ortaya koyan yazılar yazmışlardır. Böylece "dilin sadeleştirilmesi ve Türkçe'ye önem verilmesi" düşüncesi, zamanla yayılıp güçlenerek sürekli bir akım hâlini almıştır.

1895-1901 yılları arasında Servet-i Fünûn dergisi etrafında toplanan "Edebiyât-ı Cedîde" neslinin dil anlayışları ise Tanzimatçılardan farklı olmuştur. İhtiyaç duydukları dil malzemesi için sözlüklerden kelimeler seçip kullanmışlar, Arapça ve Farsça kelime ve terkipleri daha çok dilimize sokmuşlar, yeni yeni Farsça tamlamalar ve birleşik yapılar meydana getirmişlerdir. Ayrıca Fransızca'dan aldıkları kelime ve deyimleri de olduğu gibi aktararak, Fransız cümle yapısının Türkçe'yi etkilemesine sebep olmuşlardır. Edebiyât-ı Cedîde devrinde dil tabii

[*] Bu yazı **Akademik Araştırmalar** dergisinde (sayı: 60, 2014) yayımlanmıştır.

olmaktan çıkmış, Tanzimat devrinde bir dereceye kadar sadeleşme yolunu tutmuş olan yazı dilinin gelişmesi de bir bakıma engellenmiştir. Edebiyât-ı Cedîde neslinin arkasından gelen Fecr-i Âtîciler de dil görüşü açısından onlardan farklı olmamışlardır.

Edebiyât-ı Cedîde devrinde farklı dil anlayışını benimseyenler, 1908 yılında Türk Derneği adlı bir cemiyet kurmuşlar, ancak bu topluluk uzun süre varlığını devam ettirememiş ve 1912 yılında dağılmıştır. Tanzimat'tan sonra Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âtîciler bir kenara bırakılırsa, dildeki esas gelişme II. Meşrutiyet'ten sonra "millî dil" ve "millî kültür" fikrinin doğmasıyla meydana gelmiştir. II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e kadar olan devre ise dilde ve edebiyatta milliyetçilik düşüncesinin ağır bastığı bir dönemdir. Bugün kullandığımız Türkiye Türkçesi de niteliği bakımından dilde milliyetçilik hareketinin ortaya çıkardığı, konuşma dilinden yeni bir yazı dili meydana getirme hamlesiyle oluşmuştur. Bundan dolayı başlangıcını Yeni Lisan hareketine dayandırmak doğru olacaktır.

Türk Derneği'nin çalışmalarını Selânik'te Genç Kalemler dergisinde toplananların çabaları takip eder. Bunlar yazılarını Yeni Lisan başlığı altında yazdıkları için Yeni Lisancılar diye tanınırlar. Ömer Seyfettin bunların başında gelir. Yeni Lisancılar, sadece yabancı kurallardan sıyrılmış İstanbul ağzına dayanan sade bir Osmanlı dili oluşturmak istemişlerdir. Yazı dili ile konuşma dilini birleştirme gayretindedirler. Bunların imla konusundaki düşünceleri, genel olarak imla sorununa zamanın çözüm bulabileceği şeklindedir. Bilim dilinde kullanılacak kelimelerin ya Arapça ve Farsça basit kelimelerden ya da Türkçe birleşik şekillerden kurulacağını söylerler.

Meşrutiyet devrinin önemli dil akımlarından diğeri de Türkçeciler gurubudur. Bu gurubun başında, duru Türkçesi ile edebiyatta ve dilde kendi başına bir çığır açmış olan Mehmet Emin Yurdakul bulunmaktadır. Balkan Savaşı ile Birinci Dünya Savaşı arasındaki dönem Türk milliyetçiliğini biraz daha ileri götüren bir devir olmuştur. Balkan Savaşı'nın yenilgiyle bitmesi ve bir kısım toprağın elimizden çıkması gençlerde milliyetçilik duygularını geliştirmiş ve sade dile daha çok yönelmelerini sağlamıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile düşünce ve yazı hayatında bir durgunluk baş göstermiştir. Fakat 1917 yılında Ziya Gökalp ve arkadaşları tarafından çıkarılan Yeni Mecmua, sade Türkçe ve millî edebiyat akımının güçlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Yeni Mecmua'da Yahya Kemal İstanbul Türkçesi'nin, "hecenin beş şairi" diye bilinen Hâlid Fahri,

Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Enis Behiç ve Faruk Nafiz de şiirleriyle sade Türkçe'nin en güzel örneklerini vermişlerdir.

Tanzimat'tan Cumhuriyet öncesine kadar uzanan dili sadeleştirme çalışmalarının istenilen başarıya ulaşamamasının sebebi, sadece kökrükörüne bağlanılan gelenekçilik değildir. Asıl sebep, Türk dilinin yüzyıllar boyunca hor görülüp ihmal edilmesidir. Ayrıca Doğu'dan ve Batı'dan gelen etkileri süzgeçten geçirip eleyecek bir eğitim sistemi de yoktur. Bu konudaki küçük ilerlemeler ancak şairlerin ve yazarların temayüllerine bağlı kalmıştır.

29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle özellikle dil faaliyetleri açısından çok yoğun bir döneme girilmiştir. Arka arkaya, büyük bir hızla devrimler gerçekleştirilmeye başlanmış ve sıra dille ilgili çalışmalara gelmiştir. Zamanın Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necâti, 20 Mart 1926'da "Maarif Teşkilâtına Dâir Kanun"un bazı maddelerinin konuşulması sırasında, dilimizin ıslahı için gereken tedbirlerin alınmasına çalışacak bir "Dil Heyeti"nin kurulmasının gerektiğini söylemiştir. Ayrıca Latin harfleri konusunun devletin bir siyaset meselesi olduğunu belirtmesi de aslında bu alanda atılmış resmi adımın kapalı bir ifadesidir.[*]

23 Mayıs 1928 tarihinde Atatürk başkanlığında bir toplantı yapılmış, bu toplantıda Atatürk'ün ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın görüşüyle, dilimize Latin harflerinin tatbikiyle ilgili çalışmak üzere bir komisyon kurulmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine 26 Haziran 1928'de Mehmet Emin Erişirgil başkanlığında, Falih Rıfkı, Yakup Kadri, Ruşen Eşref, Ahmet Cevat Emre, Râgıp Hulûsi, Fâzıl Ahmet ve İhsan Sungu'dan ibaret bir komisyon kurulmuş ve hemen çalışmalara başlamıştır. Bu çalışmaların sonucunda, Latin harflerinin kabulüne karar verilmiştir. Atatürk bu önemli kararı 9 Ağustos 1928 gecesi bir konuşmayla halka duyurmuştur. Böylece memlekette bir eğitim seferberliği başlamıştır. Hatta alfabe devrimi daha kanunlaşmadan öğretimin yeni harflarle yapılacağı duyurulmuş ve bütün eğitimciler de yeni harfleri öğrenmeye başlamışlardır.[†]

---

[*] Zeynep Korkmaz. (1963). Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi. Ankara, s.39.

[†] Zeynep Korkmaz. (1992). Atatürk ve Türk Dili Belgeler. Ankara, ss.7-9. Zeynep Korkmaz. (1963). Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi. Ankara, ss.42-47. Mehmet Ali Ağakay. (1952). Sadeleşme mi Özleşme mi? Dil Davamız. Ankara, ss. 87-89. Âgâh Sırrı Levend. (1952). Dilde Sadeleşme Hareketinin Tarihçesi. Dil Davamız. Ankara, ss.1-9. İsmail Parlatır. (1977). Sadeleştirme Üzerine. Milli Kültür, 1(1):46-48. Şerafettin Yamaner. (1999). Atatürk Öncesi ve Sonrası Kültürel Değişim. İstanbul, ss.196–203. Nail Tan. (2001). Kuruluşunun 70. Yıl Dönümünde Türk Dil Kurumu. Ankara, s.2. M. Şakir Ülkütaşır. (2000). Atatürk ve Harf Devrimi. Ankara, s.60-61.

Atatürk, halka yeni yazıyı tanıtmak amacıyla yurt içinde geziler yaparken,[‡] İstanbul'daki gazeteler de bu konuda örnek yazılar yayımlamışlardır. Yeni Türk yazısı ile ilgili kanun, Atatürk'ün 1 Kasım 1928 günü yaptığı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış konuşmasından sonra kabul edilmiştir. Kanun uyarınca 1 Ocak 1929'dan itibaren Türkiye'de Arap harfleriyle hiçbir şey basılmayacaktır. 1 Eylül 1929 tarihinden başlamak üzere de okullardan Arapça ve Farsça dersleri kaldırılmıştır.[§]

Bütün bu gelişmeler devam ederken, millî dil şuurunun iyice yerleşmesi için, milliyeti ve anadili hor görme duygusunun yok edilmesi gerekmiştir. Bu da ancak dil ile millî şuur arasındaki bağı kurmak ve sağlamlaştırmakla gerçekleşecebilektir. Dolayısıyla tarihimizi çok iyi bilmek ve bu konuda köklü araştırmalar yapmak önemli bir hale gelmiştir. Bu amaçla Haziran 1930'da Türk Ocakları'nın altıncı şûrasında, Atatürk'ün isteği ve Afet İnan'ın teklifi ile "Türk Tarih Heyeti" kurulmuş, ancak kısa bir süre sonra Türk Ocakları kapandığı için, bu heyet 12 Nisan 1931'de "Türk Tarihi Tedkik Cemiyeti" adını almıştır.[**] 1932 yılında da hemen I. Türk Tarih Kongresi yapılmıştır. Cemiyet bundan sonra millî tarih ve millî dil anlayışını birleştirerek çeşitli araştırma ve çalışmalarına başlamıştır.

Atatürk tarih çalışmalarının yanında Türk diliyle ilgili çalışmalarda da bilimsel metotların kullanılmasını istemiştir. Bu amaçla 12 Temmuz 1932 tarihinde, başkanlığına Sâmih Rıfat'ı, genel sekreterliğine Rûşen Eşref'i getirdiği "Türk Dili Tedkik Cemiyeti"ni kurmuştur.[††] Atatürk bu cemiyetin çalışmalarının iki taraflı bir amaca ulaşmasını istemiştir:

1. Türk dilinin sadeleştirilmesi, konuşma dili ile yazı dili arasında birliğin ve uyumun kurulması. Konuşma, yazı ve ilim dilimizin, belli kurallar dahilinde, tarihi metinlerden ve yaşayan halk lehçelerinden taramalar, derlemeler yapılarak bir kelime ve terim hazinesinin oluşturulması.
2. Tarihi araştırmalarda belge değeri olan eski veya ölü dillerin belli kurallarla incelenmesi ve karşılaştırmaların yapılması suretiyle, Türk ve Türkiye tarihine kaynaklık eden bütün eski diller üzerinde düzenli bir araştırma yapılması.

[‡] Zeynep Korkmaz. (1992). Atatürk ve Türk Dili Belgeler. Ankara, ss. 43-50. Ülkütaşır, a.g.e., ss.90-121.
[§] Detaylı bilgi için Bkz. Tan, a.g.e., ss.3-4. Korkmaz, a.g.e., ss.71-77.
[**] Detaylı bilgi için Bkz. Tan, a.g.e., ss. 4-5.
[††] Detaylı bilgi için Bkz. Tan, a.g.e., ss. 39-41. Korkmaz, a.g.e., ss.195-201.

Bu amaçlar doğrultusunda 26 Eylül-6 Ekim 1932 tarihleri arasında I. Türk Dil Kurultayı toplanmış, kurultayın son gününde Cemiyet'in bundan sonraki çalışmalarını belirleyen bir çalışma programı hazırlanmıştır. Programın ana hatları kısaca şu şekildedir:

1. Türkçe gerek Sümer, Eti gibi en eski Türk dilleriyle, gerek Hint-Avrupa, Sami dilleriyle mukayese edilmelidir.
2. Türkçe'nin gelişimi tespit edilmeli ve mukayeseli grameri hazırlanmalıdır.
3. Türk lehçelerindeki kelimeler derlenerek lehçeler lugati, daha sonra esas Türk lugati, terim lugati ve Türkçe sarfı, nahvi yapılmalıdır.
4. Türkçe'nin tarihi grameri yazılmalıdır.
5. Doğu'da ve Batı'da dilimizle ilgili çıkan eserler toplanmalı, gerekli olanlar Türkçe'ye tercüme edilmelidir.
6. Cemiyet gerek kendi çalışmalarını, gerek dışarıdan Türk dili ile ilgili çalışmaları bir mecmua ile yayınlamalıdır.
7. Gazetelerde dil çalışmalarına özel yer verilmelidir.[‡‡]

Atatürk'ün kurultayda üzerinde durulmasını istediği bir konu da halk dili ile aydın dilinin birleştirilmesi yönünde yapılacak çalışmalardır. Kurultayca seçilmiş olan Yönetim Kurulu bu konuda yapılacak çalışmaları da bir program şeklinde düzenlemiştir. Bu programın ana hatları özetle şöyledir:

1. Türk dilini milli kültürümüzün eksiksiz bir ifade vasıtası haline getirmek, Türkçe'yi muasır medeniyetimizin önümüze koyduğu bütün ihtiyaçları karşılayacak mükemmeliyete ulaştırmak.
2. Türkçe'ye yabancı unsurları çıkarmak, halk ile münevver arasındaki dil farkını ortadan kaldırmak, temel unsurları öz Türkçe olan bir dil oluşturmak.
3. Bunları başarmak için:
   a) Geniş bir derleme çalışmasıyla büyük bir Türk lugati hazırlamak, bunun haricinde bir de Türk lehçelerini içine alacak bir Türk lugati meydana getirmek, dilimizin yapısını, kaidelerini ortaya çıkarmak.
   b) Bilim dilimizin terimlerini tespit etmek.

[‡‡] Zeynep Korkmaz. (1973). Cumhuriyet Döneminde Türk Dili, Ankara, ss.65-80. Zeynep Korkmaz, (1992). Atatürk ve Türk Dili Belgeler. Ankara, s.207. Şükrü Haluk Akalın. (2002). Atatürk Döneminde Türkçe ve Türk Dil Kurumu. Türk Dili, 607:37-56. İmer, a.g.m., s.79.

c) Bütün bunları yaparken güzel ve ahenkli bir Türkçe'ye bağlı kalmak prensibini gözden uzak tutmamak.[§§]

Hazırlanan bu programlar dilimizin artık metotlu bir şekilde araştırılacağını, çalışmaların da ilmî metotlara uygun yapılacağını gösterdiği gibi, Cumhuriyet'in Halkçılık ve Milliyetçilik ilkelerinin en kuvvetli belirtisini Türk Dil Devrimi'nde bulduğunu da açıkça ifade etmektedir.[***]

Bundan sonra Türk Dili Tedkik Cemiyeti'nin amacı, "Türk dilinin kendi öz güzelliğini ortaya koymak ve onu diğer dünya dilleri arasında hakettiği gerçek yere ulaştırmak" olmuştur. Cemiyet bu amacı gerçekleştirebilmek için tüzükte belirtilen kollara ayrılarak yoğun bir çalışma içine girmiştir. Cemiyet'in aylık dergisi olan "Türk Dili", Nisan 1933 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlanmıştır.

Kurultayın belirlemiş olduğu programın uygulanmasına kelime hazinesinden başlanmıştır. Dildeki yabancı kelimelerin atılabilmesi için, bu kelimelerin hem halk dilinde hala yaşayan hem de eski kaynaklarda var olan Türkçe karşılıklarının bulunması gerekmiştir. Bunu yapabilmenin en kısa yolu, aydın kesim ile yönetim birimlerinin birlikte yürütecekleri tarama ve derleme seferberliği olarak görülmüştür. Böylece Kurum tarafından 1933 yılı başlarında halk ağzından söz derleme seferberliği başlatılmıştır. Derleme işinin nasıl yapılacağı da "Söz Derleme Kılavuzu" adlı bir kitapçıkta gösterilmiştir. Her il ve ilçe merkezinde derleme şubeleri kurulmuş, derleyicilerin topladığı kelimeler bu kanalla merkeze gönderilmiştir. Dolayısıyla sekiz ay içerisinde 125 binin üzerinde fiş toplanmıştır.[†††]

Söz derleme seferberliği devam ederken, Türk Dili Tetkik Cemiyeti bir taraftan da dilimizdeki yabancı kelimelere karşılıklar bulunması için 12 Mart 1933 yılında bir dil anketi düzenlemiştir.[‡‡‡] Çalışma üç buçuk ay devam etmiştir. Bu zaman zarfında 1382 Arapça ve Farsça kelimeye Türkçe karşılıklar bulunması istenmiştir. Gazetelerde dil köşeleri açılmış, bu köşelerde de her gün on, on beş kelime verilerek anket çalışmaları yürütülmüştür. Bu sütunlarda verilen yabancı kelimelerde Kāmûs-ı Türkî esas alınmıştır. Halk da verilen kelimelere öztürkçe karşılıklar bulmaya gayret etmiştir. Bütün bu çalışmalar, sonradan çıkarılacak olan "Osmanlıcadan Türkçeye Karşılıklar Kılavuzu" adlı esere temel olmak üzere yaptırılmıştır. Ne

---

[§§] Zeynep Korkmaz. (1963). Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi. Ankara, s.56. Tan, a.g.e., s.9-10.
[***] Kâmile İmer. (20019. Türkiye'de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi. Ankara, ss. 51-55.
[†††] Detaylı bilgi için Bkz. Tan, a.g.e., ss.15-16. Zeynep Korkmaz. (1992). Atatürk ve Türk Dili Belgeler. Ankara, ss.253-255.
[‡‡‡] Zeynep Korkmaz. (1963). Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi. Ankara, s.57. Tan, a.g.e., s.16; Korkmaz. (1992). Atatürk ve Türk Dili Belgeler. Ankara, ss.504-506. İmer, a.g.e., s.66.

var ki bir mesele ortaya çıkmıştır. O da gelen karşılıkların, bu işin ehli olmayan kimseler tarafından hazırlanmış olmasından doğan yetersizliktir. Bazen bir Türkçe kelime birkaç yabancı kelimeye karşılık gösterilmiş, bazen de yabancı kelimelere uygun karşılıklar bulunamamış, pek çok kelimenin karşılığı boş kalmıştır. Bu eksikliğin giderilmesi için yazılı eserlerden de yararlanılmasına karar verilmiştir. Böylece diğer bir iş olarak eski ve yeni Türkiye içi ve dışı yazılı kaynaklarının taratılmasına başlanmıştır. Türk Dili Tetkik Cemiyeti halk ağzından derlenen malzeme ile tarama yoluyla elde edilen malzemeyi ayrı ayrı yayımlamadan önce bir dergi içinde toplamayı uygun bulmuştur. Bu şekilde bir uygulama ile, ihtiyaç duyulan öztürkçe karşılıklar kolaylıkla bulunup, yabancı kelimelerin yerine konabilecektir. Böylece 1934 yılında Cemiyet tarafından "Osmanlıca'dan Türkçe'ye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi" çıkarılmıştır.[§§§] Buna Türkçe'den Osmanlıca'ya indeks de eklenmiştir.

1933-34 yılları, dil anketi, derleme ve tarama yoluyla elde edilen malzemenin yazıda kullanılmaya başlandığı bir devredir. Gerek gazetelerin dil köşelerinde, gerekse başka yazılarda yeni kelimelerle denemeler yapılmış, pek çok yazı kaleme alınmıştır. Ancak bu deneme devresinde dil malzemesini yazıya geçirerek değerlendirmede tutulan yolun yanlışlığı yüzünden, bir süre sonra büyük bir uygulama sakatlığı doğmuş ve girişilen özleştirme hareketi çıkmaza sürüklenmeye başlamıştır.[****] Canlı ve tabii bir varlık olan dilin gelişmesi, ses, şekil ve cümle yapısı birtakım kurallara bağlıdır ve bir düzen içindedir.[††††] O dili konuşan insanların tarihi ve sosyal şartlarına bağlı olarak zaman ve mekan içinde farklı gelişme yolları gösterebilir. Pek çok dil gibi Türkçe de bu gelişme sürecinden geçmiştir. Dolayısıyla her devir ve lehçenin kendine has bir dil yapısı, özelliği vardır. Bu bakımdan Tarama Dergisi'nin ortaya koyduğu malzemenin kullanılışında bazı problemler olmuştur. Dergide, tek bir yabancı kelime için farklı kaynaklardan alınmış birçok karşılıklar bulunmaktadır. Bir kavramın Anadolu ağızlarındaki karşılığının yanında çeşitli lehçelerdeki karşılıkları da yer almaktadır. Böyle bir çalışma bu alandaki araştırmacılar için çok önemli bir kaynak olmakla birlikte, sahayla ilgisi olmayan, pratik olarak bu eserden yararlanmak isteyenler için kullanışlı olmamıştır. Dergide yer alan karşılıklar belli bir süzgeçten geçirilmediği için gelişi güzel kullanılmış, tek bir kavram için birden çok karşılık gösterildiği olmuştur. Ayrıca yazarların da yeni kelimeleri kullanış yöntemleri farklı farklı

[§§§] Tan, a.g.e., s.16. İmer, a.g.e., s.67.
[****] Zeynep Korkmaz. (1963). Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi. Ankara, s.58.
[††††] Detaylı bilgi için Bkz. Doğan Aksan. (1981). Sözcükbilim Açısından Dil Devriminden Çıkarılabilecek Sonuçlar Üzerine. Atatürk'ün Yolunda Türk Dil Devrimi. Ankara, ss.120-121.

olmuştur. Pek çok yazar yazılarını Osmanlıca kelimeler ile cümle yapısına göre yazıp, daha sonra içindeki Arapça ve Farsça kelimeleri Türkçeleri ile değiştirmiştir. Dolayısıyla bu ciddiyetsiz uygulamaların dilin gelişimine bir katkısı olmamıştır. Bunun sonucunda II. Türk Dili Kurultayı'nda bu aşırılığı önleyecek tedbirler alınmıştır.

18-25 Ağustos 1934 tarihleri arasında Kazım Paşa (Özalp) başkanlığında, II. Türk Dil Kurultayı toplanmış ve Cemiyet'in adı "Türk Dili Araştırma Kurumu" olarak değiştirilmiştir. Bu kurultayda üzerinde durulan konulardan biri terimlerdir. Türk dili kurallarına uyularak bütün terimlerin Türkçe köklerden türetilmesine ve en kısa zamanda okul kitaplarındaki terimlerin Türkçeleştirilmesine karar verilmiştir.

Üzerinde durulan diğer bir konu da Tarama Dergisi'nin sebep olduğu karışıklığın giderilmesidir. Bu amaçla Karşılıklar Kılavuzu'nun hazırlanmasına karar verilmiştir. Bu kılavuzun hazırlanması için bir çalışma kolu oluşturulmuştur. Burada Falih Rıfkı (Atay), Ali Muzaffer (Göker), Yusuf Ziya (Özer), Fuad Köprülü, Hasan Âli (Yücel), İsmail Müştak (Mayakon), İbrahim Osman (Grantay), Ali Gâlip (Pekel), Necmettin Sadık (Sadak), Sâim Ali (Dilemre), Celal Esat (Arseven), Reşat Nuri (Güntekin) ve Hasan Fehmi (Turgal)'dan oluşan kurumun uzman kadrosu 1935 baharına kadar çalışmış ve kılavuzun birinci cildi olan "Osmanlıca'dan Türkçe'ye Cep Kılavuzu"nu 25 Mart 1935'te, ikinci cildi olan "Türkçe'den Osmanlıca'ya Cep Kılavuzu"nu da 19 Temmuz 1935'te yayınlamışlardır.[‡‡‡‡]

Yukarıda adı geçen kılavuz hazırlama komisyonu, yabancı kelimelerin Tarama Dergisi'ndeki Türkçe karşılıklarını inceleyerek, her yabancı kelimeye tek bir Türkçe karşılık konulmasına karar vermiştir. Ayrıca kelime türetme devrine girilmiş olduğundan, Türkçe ek ve köklerden de yeni kelimeler yapılmıştır. Komisyon Tarama Dergisi'ndeki kelimeleri bir süzgeçten geçirip, bunlardan yaşamaya en elverişli olanları ayırmıştır. Ayrılan kelimeler gazetelerde yayınlanmış ve halka sunulmuştur.

Bu kılavuzların, dil devriminin o döneminde düzenleyici bir rolü olmuştur. Kılavuz hazırlanırken Osmanlıca kelimelere Türkçe karşılık bulma işinde Ulus gazetesi ve Ülkü dergisi de öncülük etmiş, bu konuda listeler yayınlamışlardır. Hatta gene aynı gazete ve dergide bulunan karşılıkların nasıl, nerde doğru olarak kullanılacağına dair dersler verilmiştir. Ulus gazetesinde Falih Rıfkı (Atay)ın "Kılavuz Dersler"i 160 maddeyi bulmuş, bu dersler 178 sayfalık bir kitap olarak "Son Düzeltmelere Göre Kılavuzdaki Yeni Kelimeleri Nasıl Kullanmalıyız" başlığı

[‡‡‡‡] İmer, a.g.e., s.67. Zeynep Korkmaz. (1992). Atatürk ve Türk Dili Belgeler. Ankara, ss.513-514.

altında, 1935 yılında yayınlanmıştır.[§§§§] Ülkü dergisi de "Osmanlıca'dan Türkçe'ye Karşılıklar Kılavuzu" adlı bir eser yayınlamıştır.

Türkçe'den Osmanlıca'ya Cep Kılavuzu'nda 8752 kelime yer almıştır. Bunun 4696'sı yurdumuzda eskiden beri kullanılan arı Türkçe kelimelerdir. Bunlara ya da köklerine çeşitli ekler ilave edilerek 1735 kelime türetilmiştir. Türkiye dışından 415 kelime alınmış, bunlardan 450 yeni kelime meydana getirilmiştir. Bunların içinden askerlik teimlerini son olarak Atatürk düzenlemiştir.[*****]

Cep Kılavuzu, Tarama Dergisi'nin sebep olduğu karışıklığı büyük ölçüde gidermiş, yazı dilindeki yabancı kelimelerin sayısı gittikçe azalmıştır. Cep Kılavuzu'ndaki bazı karşılıklar zaman içinde işlenerek değiştirilmiştir. 1935 Cep Kılavuzu ek ve kök birleşimleri, eski kelimelerin canlandırılması, örnekseme gibi ilmi yollarla yeni kelimelerin türetilmesi açısından dilimizin arılaşmasında önemli bir yere sahiptir. Eserde teklif edilen kelimelerin çoğu tutunmuştur ve günümüzde de kullanılmaktadır. "*Azınlık, anı, akım, albay, basın, basımevi, besin, çağdaş, çağrı, etki, emekli, eğitim, eşit, gezi, ilgi, ilgili, ilçe, kesin, komutan, kuzey, oy, oturum, öğretim, ödev, örgüt, özet, sonuç, subay, sömürge, tepki, taşıt, tanım, uzman, ürün, yarbay, yönetim, yoksun*" vb. Kılavuzdaki kelimelerin seçiminde ve türetilmesinde Atatürk'ün de önemli bir rolü olmuştur. *Arta*'yı *artı*'ya, *ekse*'yi *eksi*'ye çeviren odur. Arsıulusal, töz, yantıtöz, somtöz kelimeleri gibi türetme denemeleri de olmuştur.[†††††]

1934 yılında Soyadı Kanunu'nun çıkması, dildeki öztürkçecilik hareketini desteklemiş ve gelişmesine yardımcı olmuştur. Başta *Atatürk* olmak üzere, dilimiz pek çok öz Türkçe soyadıyla zenginleşmiştir. Bu tarihten sonra Atatürk yaptığı konuşmalarda öz Türkçe kelimeler kullanmaya gayret etmiştir. "*Genel, özel, evrensel, üye, arıtmak, alan, ısı, erk*" vb. Bunların bir kısmını da kendisi türetmiştir.[‡‡‡‡‡] Bu dönemde yeni kelime türetme çalışmaları hızlanmıştır. Dilimize kazandırılan kelimeler içinde yaşayan ve eski kaynaklarımızdan alınan kelimeler olduğu gibi, yapı ve anlam bakımından dilimize uymayanlar da olmuştur. Doğru türetmelerin yanında yanlışları da ortaya çıkmıştır.[§§§§§]

[§§§§] Türk Dil Kurumu. (1972). Türk Dil Kurumu'nun 40 Yılı. Ankara, s.63.
[*****] Türk Dil Kurumu, a.g.e., s.63.
[†††††] Türk Dil Kurumu, a.g.e., s.65.
[‡‡‡‡‡] Türk Dil Kurumu, a.g.e., s.67.
[§§§§§] Detaylı bilgi için Bkz. Aksan, a.g.m., ss.120-121.

Dil devriminin 1934'ten sonraki dönemi dil bilimi ve buna bağlı olarak etimoloji çalışmalarının arttığı bir dönem olmuştur. Üzerinde durulan en önemli konu da Güneş-Dil Teorisi'dir. Atatürk Güneş-Dil Teorisi'ni, dilin türeyişi, felsefesi, psikolojisi ve sosyolojisi olarak ortaya koymuştur.[******] Bu teori Türk dilinin eskiliği ve başka dillere de kaynaklık ettiği tezinin, dilbilim temellerine dayandırılabileceği düşüncesinden doğmuştur.

24-31 Ağustos 1936 tarihleri arasında, Kültür Bakanı Saffet Arıkan'ın başkanlığında III. Türk Dil Kurultayı toplanmıştır. Kurultaya J. Deny, F. Giesse, Sir Denison Ross, Gy. Nemeth, A. Zajanckowski, A. N. Samoylovic gibi yabancı dil bilginleri de katılmış ve kurulltayın başlıca konusu Güneş-Dil Teorisi olmuştur.[††††††] Bu konuda pek çok tez sunulmuş, hararetli konuşmalar yapılmıştır. Ancak yakıştırma ve zorlama yolu ile yapılan uygulamalar, bu arada Arapça, Farsça, Fransızca, Sümerce gibi eski ve yeni dillerdeki türlü kelimeleri Türkçe'ye bağlayan etimolojiler, teorinin taşıdığı manevi değeri zedelemiştir. Bu yüzden de yurt içinde ve dışında tepkiler uyandırmıştır.[‡‡‡‡‡‡] III. Türk Dil Kurultayı'nda Kurumun adı "Türk Dil Kurumu" olarak değiştirilmiştir.

III. Kurultaydan sonra ele alınına konulardan biri de terimlerdir. Özellikle okul terimleri üzerinde durulmuştur. 1937 yılında ilk ve ortaöğretim matematik, fizik, mekanik, kimya, biyoloji, zooloji, botanik, jeoloji ve astronomi terimleri Kurumda işlenerek Türk Dili dergisinde yayınlanmış, kimya terimlerini açıklamak için bir "Gütbetik" (kılavuz kitap) bölümü eklenmiş, Kültür Bakanlığı da bu terimleri ayrı broşürler halinde ve kendi adına yeniden bastırarak okullara göndermiştir. Bunlara 1941'de coğrafya ve gramer, 1942'de de felsefe terimleri katılmıştır.[§§§§§§] Terim çalışmaları sırasında Atatürk matematik terimleriyle yakından ilgilenmiş, bugün ders ve ilim kitaplarında yer almış olan *açı*, *yöndeş açılar*, *gerekçe*, *üçgen*, *ikiz kenar üçgen*, *teğet*, *yay*, *kiriş*, *çember*, *çarpı*, *artı*, *eksi*, *bölü*, *orantı*, *varsayı* gibi terimleri doğrudan doğruya kendisi yapmıştır[*******].

1939 yılında Tarama Dergisi ve Cep Kılavuzu çoktan çıkmış, Söz Derleme Dergisi hazırlanmış, yazı dilimiz de büyük ölçüde özleşmiştir. Pek çok yabancı kelime kullanılmaz

---

[******] Türk Dil Kurumu, a.g.e., s.70. Ahmet Bican Ercilasun. (1982). Özleştirmecilik ve Güneş-Dil Teorisi. Töre, 12(137):ss.6-11.

[††††††] Zeynep Korkmaz. (1992). Atatürk ve Türk Dili Belgeler. Ankara, ss.555-559.

[‡‡‡‡‡‡] Zeynep Korkmaz. (1963). Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi. Ankara, s.68. Ercilasun, a.g.m., ss.6-11. İmer, a.g.e., ss.67-68.

[§§§§§§] Türk Dil Kurumu, a.g.e., s.75.

[*******] Korkmaz, a.g.e., s.72. Zeynep Korkmaz. (1992). Atatürk ve Türk Dili Belgeler. Ankara, ss.414-418. İmer, a.g.e., s.81.

olmuş, bunların yerine Türkçeleri getirilmiştir. Gene pek çok terim de Türkçeleştirilmiştir. Bu gelişmeler sayesinde Türk Dil Kurumu 1940 yılından sonra daha olumlu temellere dayanan bir çalışma programına girmiştir. 1940'tan sonra tekrar ele alınan özleştirme işinde, devamlı ilerleyen düzenli çalışmalarla yüzlerce yabancı kelime yerini Türkçe köklerden yapılmış kelimelere bırakmıştır. Uzun zamandır üzerinde çalışılan Türkçe Sözlük tamamlanmıştır. 1940-1963 yılları arasında gerek dilin özleştirilmesi, gerek Türk dilinin yaşayan ve tarihi devirleriyle ilgili bulunan araştırmalar, sözlükler, kaynak metinler vb. olmak üzere pek çok eser basılmıştır. 1953'ten beri çıkarılmakta olan "Türk Dili Araştırmaları Yıllığı" varlığını devam ettirebilen tanınmış bir dergi olmuştur.

Bu dönemin önemli olaylarından biri 10 Ocak 1945'te kabul edilen tasarı ile "Teşkîlât-ı Esâsiye Kānûnu"nun "Anayasa" adını alıp, dilinin Türkçeleştirilmiş olmasıdır. Teşkîlât-ı Esâsiye Kānûnu'nun Türkçeleştirme tasarısını Türk Dil Kurumu adına Ömer Asım Aksoy ve H. Reşit Tankut hazırlamıştır. [†††††††]

1950-1960 yılları arasındaki dönem, dilin politikaya alet edildiği bir dönemdir. Memlekette iktidar değişikliği olunca, eski iktidarın beğenilmeyen işleri arasına Dil devrimi de katılmıştır. Dil devrimindeki gidiş yanlış ve zararlı bir gidiştir diye gösterilerek, devrimin temsilcisi olan Türk Dil Kurumu'na ağır tenkitler yöneltilmiştir. Bu görüş ve politika tutumu dolayısıyla 1950'den sonra, Kurum'a daha önceki yıllarda yapılmakta olan devlet yardımı da kesilmiş oluyordu[‡‡‡‡‡‡‡]. Zamanın iktidarı Anayasa dilinin de değiştirilmesini istemiş[§§§§§§§], buna sebep olarak da 1945'ten sonra oluşturulmaya çalışılan resmi dilin nesiller arasındaki bağı kopartıp, dilde bir ikilik yaratması gösterilmiştir. Fuad Köprülü, Hamdullah Suphi ve Halide Edip Adıvar Anayasa dilinin değiştirilmesi tasarısına destek veren isimlerdendir. Sonuç olarak 1952 yılında Anayasa, yeniden eski haline getirilerek Teşkîlât-ı Esâsiye Kānûnu'na çevrilmiştir. Bundan sonra gerek devlet dilinde, gerek gazete ve dergilerde Cumhuriyet öncesinin diline dönüş yaşanmıştır.

Türkçe'nin yeniden eski tutuma gelmesi ve devlet desteğini kazanması 27 Mayıs 1960'dan sonraki dönemde, "Milli Birlik Hükümeti" zamanındadır. Devlet başkanının 28.1.1961

[†††††††] İmer, a.g.e., s.69.

[‡‡‡‡‡‡‡] Detaylı bilgi için Bkz. Zeynep Korkmaz. (1963). Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi. Ankara, s.74. Mustafa Canpolat. (1981). Özleştirme ve Yapıbilgisi. Atatürk'ün Yolunda Türk Dil Devrimi. Ankara, ss.128-129. Semih Tezcan. (1981). Dil Devriminin Özüne ve Uygulamasına Yöneltilen Eleştirilere Yanıt. Atatürk'ün Yolunda Türk Dil Devrimi. Ankara, ss.134-138. İmer, a.g.e., s.89.

[§§§§§§§] İmer, a.g.e., s.73.

günlü ve 27-4293 sayılı genelgesi ile, bütün bakanlıklara Türkçe'ye önem göstermeleri, Türkçeleri bulunan yabancı kelimeleri kullanmamaları bildirilmiştir. Ayrıca, 11.10.1961 günlü ve 27-14769 sayılı bir başbakanlık genelgesi ile de "her daireyi ilgilendiren terimlerin bir an önce tespit edilmesi" istenmiştir. Ancak daha sonra karma bir hükumetin iş başına gelmiş olması, terimlerin tespiti için kurulmuş olan komisyonun başarılı bir çalışmaya başlamasına engel olmuştur. Bu devrede Türkçe'ye verilen önem en büyük belirtisini, hazırlanmış olan yeni Anayasa dilinde göstermiştir. Bu tutum Milli Birlik Hükümeti'nin 15 Ekim 1961'e kadar çıkardığı tüzük, yönetmelik vb. yayınlarında da görülmektedir.[********]

Bu dönemde Ankara radyosunda "Arı Dile Doğru", İstanbul radyosunda "Anadilimiz" adıyla halkı aydınlatıcı, Dil devrimi hakkında bilgi veren programlar yapılmıştır. Kurum, 1961 yılında bir de "Tanıtma Kolu" kurmuştur. Radyo programları ve gazetelerin dilini araştırma çalışmaları bu kolun görevlerindendir. Tanıtma Kolu, geniş topluluklara hitap eden dil kitapçıkları da yayımlamıştır.

Yeni kelime türetme ve bu kelimeleri konuşma ve yazı dilinde kullanma faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemlerde, genel olarak dilcilerimiz ikiye ayrılmıştır. Bunlardan ilki kelimeleri teklif edip ısrarla kullananlar ve yaygınlaşmasını isteyenler, ikincisi de bu kelimelere çeşitli sebeplerle karşı koyanlardır.[††††††††] Her iki taraf da bu konuda çeşitli yazılı ve sözlü tartışmalara girmiştir. Bunların bir kısmı gazetelerde ve dergilerde, bir kısmı da kitap halinde yayımlanmıştır.

Yeni kelimeleri türetip, kullananlar genelde Türk Dil Kurumu ve çevresinde toplanmışlardır. Bunlar arasında en çok tartışmalara katılanlar Nurullah Ataç, Ömer Asım Aksoy, Ali Püsküllüoğlu, Emin Özdemir, Mehmet Ali Ağakay, H. Rıdvan Çongur, Suat Y. Baydur, Ragıp Özdem, Tahsin Yücel, Sâmi Özerdim, Cevdet Kudret gibi isimlerdir. Bu isimlerin karşısında da Suut Kemal Yetkin, Selahattin Batu, Ahmet Temir, Ali Fehmi Karamanlıoğlu, Falih Rıfkı Atay, Tahsin Banguoğlu, Peyami Safa, Nihad Sami Banarlı, Hâlit Fahri Ozansoy, Ahmet Cevat Emre, Besim Atalay, Abdülkadir İnan, Faruk Kadri Timurtaş, Necmettin Hacıeminoğlu, Adnan Ötüken gibi şahsiyetler vardır. İki gurup arasındaki tartışmalar uzun zaman devam etmiştir. Bu tartışmaların yer aldığı makalelerin, radyo konuşmalarının ve açık oturumların bir kısmı yayımlanmıştır.

[********] Zeynep Korkmaz. (1963). Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi. Ankara, s.76.
[††††††††] İmer, a.g.e., ss.73-76/93-94.

Cumhuriyet döneminde, bilhassa 1940'lı yıllarda hızlanan dilde özleşme hareketiyle dilimize pek çok yeni kelime kazandırılmıştır. Bunun yanında yanlış türetilen, yapı ve anlam bakımından hatalı kelimeler de Türkçemize girmiş, bunların bir kısmı elenirken bir kısmı da tutunmuştur.

Sonuç olarak şunu söyleyebiriz ki Cumuriyet Dönemi, dil faaliyetleri açısından oldukça yoğun geçmiştir. Harf İnkılâbı ile başlayan faaliyetler; millî dil ve millî tarih anlayışını birleştirecek bir kurum olması bakımından Türk Tarih Kurumu'nun, Türk dilinin bilimsel metotlarla incelenmesi için de Türk Dil Kurumu'nun kurulması, arka arkaya dil kurultaylarının yapılması ve bu kurultaylarda Türk dilinin geleceğini etkileyen kararların alınması, dildeki yabancı kelimelerin atılarak yerlerine Türkçelerinin kazandırılması için yapılan dil anketleri, tarama ve derleme seferberlikleri, *Osmanlıca'dan Türkçe'ye*, *Türkçe'den Osmanlıca'ya Cep Kılavuzları'*nın hazırlanması şeklinde devam etmiştir.

1934 yılında Soyadı Kanunu'nun çıkarılmasıyla da dildeki faaliyetler, özellikle öztürkçecilik hareketi desteklenmiş ve önemli adımlar atılmıştır. Bu dönemde yeni kelime türetme çalışmaları iyice ön plana çıkmış ve hız kazanmıştır. Daha sonra terimler ele alınmış, yabancı terimlere Türkçe karşılıklar aranmış ve bu çalışmalar sonucunda çeşitli kılavuzlar, sözlükler basılmıştır.

1940 yılından sonra dil faaliyetleri konusunda daha olumlu temellere dayanan bir çalışma programına girilmiştir. Özleştirme işi tekrar ele alınmış, öncekilere göre sağlam temellere dayanan yeni kelimeler türetilmeye başlanmıştır. Türk Dil kurumu tarafından Türkçe Sözlük yayımlanmıştır.

Bütün bu faaliyetler boyunca dilcilerimiz yeni kelimeleri benimseyenler ve benimsemeyenler olarak ikiye ayrılmış, aralarında yazılı-sözlü mühim tartışmalar yaşanmıştır. Bunların bir kısmı sonradan kitap hâlinde basılmıştır ve tarihî vesika değerinde eserlerdir. Dil, yaşayan canlı bir varlık olduğuna göre gelişmeye ve değişmeye devam edecektir. Tartışmalar, görüş ayrılıkları tabii ki olacaktır. Bunlar dili zenginleştirir. Önemli olan, Türk dili ile ilgili her türlü çalışmada, Atatürk'ün de dikkatle üzerinde durduğu millî dil şuurunu kaybetmeden, bilimsel metotlardan şaşmamaktır.

KAYNAKLAR

Ağakay, M.A. (1952). Sadeleşme mi Özleşme mi? Yayımlandığı Kitap, *Dil Davamız* (87-89). Ankara.

Ağakay, M.A. (1958). Dilde Özleşmenin Sınırları. *Türk Folklor Araştırmaları*, 7(83), s.4.

Aksan, D. (1976). *Tartışılan Sözcükler*. Ankara.

Aksoy, Ö.A. (1962). Hukuk Dilinde Özleşme. *Türk Dili*, 12(133):8-11.

Aksoy, Ö.A. (1962). *Dil Üzerine Düşünceler*. Ankara: TDK Yayınları.

Aksoy, Ö.A. (1968). Özleşme Akımı Durdurulamayacaktır. *Türk Dili*, 17(197):572-577.

Aksoy, Ö.A. (1969). *Özleştirme Durdurulamaz*. Ankara: TDK Yayınları.

Arıkan, Z. (1996). Dilde Sadeleşme Akımı ve Köylü Gazetesi. *Kebikeç*, 4:129-147.

Arısoy, M.S. (1962-63). *Arı Dile Doğru (I-V)*. Ankara: TDK Yayınları.

Ataç, N. (1953). *Günce I*. Ankara.

Ataç, N. (1956). *Günce II*. Ankara.

Atatürk Dilin Özleşmesini İstiyor muydu? (1954). *Türk Dili*, 3(31):377-379.

Atay, F. R. (1984). *Çankaya*. İstanbul.

Başkan, Ö. (1973-1974). Terimlerde Özleşme Sorunu. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı*. Ankara, ss.173-184.

Brands, H. W. (1981). Türk Lehçelerinde Yeni Kelimeler ve Istılahlar. *Türk Dünyası Araştırmaları*. 14:189-202.

Çongur, H. R. (1963). *Dilimizin Özleşmesinde Aşırı Davranılmış mıdır?* Ankara: TDK Yayınları.

Dilaçar, A. (1941). Dilin Özleşmesi, *Varlık*. 11(186):418-423.

Dilaçar, A. (1948). Dilin Özleşmesi. *Türk Dili Belleten*, 12-13:1-6.

Dilaçar, A. (1969). *Türkiye'de Dil Özleşmesi*. Ankara: TDK Yayınları.

Dilde Özleşme. (1959). *Türk Dili*. 8(91):362-366.

Dilde Özleşmenin Sınırı Ne Olmalıdır? (1962). *Türk Dili*. 11(131):835-846.

Ercilasun, A. B. (1982). Özleştirmecilik ve Güneş-Dil Teorisi. *Töre*. 12(137):6-11.

Hacıeminoğlu, N. (1968). Türkçe'ye Kıyan İlim Adamları. *Türk Kültürü*. 56:574-576.

Hacıeminoğlu, N. (1972). *Türkçenin Karanlık Günleri*. İstanbul.

İmer, K. (1973). Türk Yazı Dilinde Dil Devriminin Başlangıcından 1965 Yılı Sonuna Kadar Özleşme Üzerine Sayıma Dayanan Bir Araştırma. *Türkoloji Dergisi*, 5(1):175-190.

İmer, K. (1976). *Dilde Değişme ve Gelişme Açısından Türk Dil Devrimi*. Ankara: TDK Yayınları.

Korkmaz, Z. (1963). *Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi*. Ankara.

Korkmaz, Z. (1973). *Cumhuriyet Döneminde Türk Dili*. Ankara: A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fak. Yayınları.

Korkmaz, Z. (1977). Türkçeyi Özleştirme Çabalarında Dilimize Nasıl İşleklik Kazandırılabilir? *Milli Kültür*. 1(6):17-24.

Korkmaz, Z. (1979). Dili Özleştirme Konusundaki Yöntem Ayrılıkları Üzerine Bir Karşılaştırma. *Milli Kültür*. 1(12):23-26.

Korkmaz, Z. (1992). *Atatürk ve Türk Dili Belgeler*. Ankara: TDK Yayınları.

Levend, A. S. (1952). Dilde Sadeleşme Hareketinin Tarihçesi. Yayımlandığı Kitap, *Dil Davamız* (1-9). Ankara.

Levend, A. S. (1972). *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*. Ankara.

Levend, A. S. (1974). *Dil Üstüne*. Ankara: TDK Yayınları.

Olcay, S. (1960). Türkçenin Gelişmesi-Özleşmesi. *Türk Yurdu*. 2(6):44-45.

Özdemir, E. (1969). *Dil Devrimimiz*. Ankara: TDK Yayınları.

Özel, S. vd. (1986). *Atatürk'ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası*. İstanbul.

Özerdim, S. N. (1949). Dilimizin Özleşmesi ve Genç Şairlerimiz. *Ülkü*, 3(32):14-15.

Parlatır, İ. (1977). Sadeleştirme Üzerine. *Milli Kültür*. 1(1):46-48.

Püsküllüoğlu, A. (1966). *Öz Dilimiz*. Ankara: TDK Yayınları.

Timurtaş, F. K. (1967). Ekler, Yeni Kelimeler ve Uydurmacılık. *Türk Kültürü*. 5(57):4-8.

Timurtaş, F. K. (1997). *Makaleler*. (Haz. Mustafa Özkan) Ankara.

Türk Dil Kurumu (1951). *Türkiye'de Dil Devrimi*. Ankara.

Türk Dil Kurumu (1952). *Dil Davası*. Ankara.

Türk Dil Kurumu (1962). *Dilde Özleşmenin Sınırı Ne Olmalıdır?* Ankara.

Türk Dil Kurumu (1972). *Türk Dil Kurumunun 40 Yılı*. Ankara.